

תוכן עניינים

1.....	1. תקציר	1
1.....	2. מבוא	1
2.....	3. מתווה השלום של קלינטון, דצמבר 2000	2
2.....	3.1 רקע היסטורי, מדיני ופוליטי	2
4.....	3.2 עיקרי המתווה ומטרות	4
6.....	3.3 תוצאות	6
7.....	3.4 השלכות המתווה על מדיניות ארה"ב	7
7.....	3.5 השוואת המקרה למתווה השלום בצפון אירלנד	7
8.....	4. סיכום ומסקנות	8
9.....	5. ביבליוגרפיה	9

1. תקציר

עבודה הבאה תסקור את מתווה השלום של נשיא ארה"ב ביל קלינטון שהוצג בפני משלחות ישראלית ופלסטינית במהלך חודש דצמבר 2000 ומבוסס על פרמטרים שנדונו בשיחות השלום בקמפ דויד מוקדם יותר באותה השנה. המתווה היווה העצם ניסיון אחרון של הנשיא קלינטון והאדמיניסטרציה שלו להתניע מחדש את תהליך השלום בשלהי כהונתו של הנשיא בבית הלבן ולפני הבחירות הכלליות בישראל, באמצע גל הטרור הפלסטיני שהחל אחרי הכישלון המהדהד בוועידת הפסגה בקמפ דויד. (The Clinton Peace Plan, December 2000)

נתייחס בקצרה לרקע היסטורי, מדיני ופוליטי, סיבות שונות שהביאו את המנהיגים לשולחן משא ומתן בעיתוי זה, נסיבות ביטחוניות מורכבות שנוצרו בעקבות כישלון יוזמת השלום בקמפ דויד והשלכות הכישלון על מדיניות ארה"ב.

כמו כן, נשווה את יוזמת השלום של קלינטון במזרח התיכון לתהליך הפיוס בצפון אירלנד שאף הוא התרחש בתקופתו של הנשיא קלינטון, וגם בו לקחה ארה"ב חלק פעיל ודומיננטי.

2. מבוא

מתווה השלום של הנשיא קלינטון הוצג בפני ראש ממשלת ישראל אהוד ברק ויושב ראש הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת, במהלך חודש דצמבר 2000, ימים ספורים לפני סיום כהונתו הרשמית של הנשיא. המתווה הוצג כמסמך פרמטרים מחייב שהצדדים נדרשים להסכים עליהם באופן כללי כבסיס למשא ומתן על פרטי כל פרמטר, וכלל התייחסות לכל סוגיות הליבה שבמחלוקת: שטח המדינה הפלסטינית שעתידה לקום, סטטוס ירושלים והר הבית, סוגיית הפליטים, סידורי בטחון לישראל, סיום הסכסוך.

ממשלת ישראל הסכימה באופן עקרוני למתווה כנקודת מוצא למשא ומתן, עם כמה הסתייגויות קלות, בזמן שההנהגה הפלסטינית, אחרי דחיה ממושכת (מעבר לארבעת הימים שהוקצבו על ידי הנשיא קלינטון למתן תשובה עקרונית), ותחת לחץ בינלאומי כבד, לבסוף החזירה תשובה פורמלית חיובית, שכללה המון הסתייגויות והתניות מהותיות – שבאופן עקרוני העידו יותר על סירוב מאשר על קבלת הפרמטרים כבסיס למשא ומתן. (Morris, Barak, 2002)

מאוחר יותר, הנשיא קלינטון ציין כי כל ההסתייגויות של הנציגים הישראלים היו בתוך גבולות המתווה, ואף ההסתייגויות שהגישה המשלחת הפלסטינית היו מחוץ לגבולות הפרמטרים שהוצעו על ידי האמריקאים (Clinton, 2005).

למרות זאת, בעקבות דיונים קדחתניים בין הצדדים הוסכם על מפגש פסגה בטאבה במהלך חודש ינואר 2001, שבו ינסו המתווכים האמריקאים לתווך על המחלוקות בין הצדדים.

הפסגה הסתיימה בכישלון צורב, לאחר שהמשלחת הישראלית החליטה להפסיק את השיחות בגלל חוסר גמישות מהצד הפלסטינאי, ובעקבות לחץ פוליטי מהבית, עם התקרבות מועד הבחירות הכלליות.

לדעת רוב המומחים ואנשי מקצוע שלקחו חלק פעיל בדיונים וסקרו את האירועים, סירובה המוחלט של המשלחת הפלסטינית להתגמש ודרישה לוותורים נוספים מרחיקי לכת בנושאים המהותיים הוא זה שהביאה לתוצאה העגומה. (שביט, 2001).

בעקבות כישלון השיחות ובהעדר אופק מדיני ברור וגרירת הרגליים האמריקאית מהתהליך בשל אכזבתם העמוקה, גל האלימות שהחל באזור בעקבות כישלון פסגת קמפ דויד וכוונה "האינתיפאדה השנייה" התעצם לממדים חסרי תקדים, וגרם לאלפי הרוגים ופצועים בקרב הישראלים והפלסטינים, הביא להפלת ממשלתו של אהוד ברק והיבחרו של אריאל שרון לרשות הממשלה ועצירה כמעט מוחלטת בתהליך המדיני.

3. מתווה השלום של קלינטון, דצמבר 2000

במסגרת מאמצי הנשיא ביל קלינטון, כחלק מאסטרטגיית מדיניות החוץ הרחבה יותר של ארה"ב שדוגלת במעורבות אקטיבית בסכסוך המתמשך במזרח התיכון, למרות כישלון פסגת קמפ דויד, הוצע למנהיגי ישראל והפלסטינים לנסות להגיע לנוסחת פשרה לפי הפרמטרים מקובלים שצוותים אמריקאים בנו בהתבסס על עמדות הצדדים כפי נחשפו במהלך שיחות קמפ דויד בכל סוגיות הליבה.

כתוצאה מהפקת לקחים מכישלון קמפ דויד, האמריקאים דרשו מהצדדים להסכים להסכמה עקרונית עם פרמטרים המתווה טרם כניסה למשא ומתן פרטני על הסעיפים, על מנת להבטיח כי לא יהיו פריצות ממסגרת משא ומתן כללית ולא יועלו דרישות חדשות במהלך הדיונים. יחד עם זאת, הודגש כי הצד האמריקאי בנה את הפרמטרים על סמך נקודות ההשקה וההסכמה שכן הושגו בין הצדדים במהלך שיחות קמפ דויד, והנשיא אינו יכול לכפות את התנאים על אף צד, כך שהישראלים והפלסטינאים הם אלה שיצטרכו להגיע לפתרונות מוסכמים אשר יאפשרו פריצה והתקדמות משמעותית בתהליך המדיני כאשר המטרה הסופית היא הקמת מדינה פלסטינית ריבונית תוך שמירה על אינטרסים הביטחוניים של ישראל וסיום הסכסוך.

3.1 רקע היסטורי, מדיני ופוליטי

מערכת היחסים האינטימית והקרובה בין ארה"ב לבין ישראל המכונה גם "היחסים המיוחדים" שכוללת שיתוף פעולה כלכלי, מדיני ובטחוני הדוק החלה אי שם בתחילת שנות ה-60, בתקופת כהונתו של הנשיא קנדי. (Hunt, 2004)

במסגרת המדיניות הזו ארה"ב תמכה וממשיכה לתמוך באופן עקבי במישור המדיני, כלכלי וצבאי בישראל בכל המאבקים המזוינים והדיפלומטיים שהתרחשו במזרח התיכון החל ממלחמת ששת הימים, מלחמת יום כיפור, תקופת האמברגו, מלחמות לבנון, אינתיפאדות. (Schulzinger, 2007).

כמובן שלארה"ב היה גם אינטרס גיאופוליטי מובהק בתמיכתה בישראל, כאחד המנופים נגד ברה"מ במשך שנות המלחמה הקרה. ברה"מ מצידה, תמכה בגלוי במדינות ערב, סיפקה להן נשק ותמיכה כלכלית נרחבת, ובזירה מדינית הפעילה את כל כובד משקלה על מנת להעביר החלטות אנטי ישראליות.